

Te godine jesen je stigla ranije nego obično, sa kišom, uvelim lišćem i maglom na obalama Sone. Živela sam još uvek sa svojim roditeljima u dnu Furvijerske padine. Bilo je mi neophodno da nađem neki posao. U januaru me je Zadruga veštačke i prirodne svile na trgu Kroa Pake primila na šest meseci kao daktilografkinju, tako da sam ostavila na stranu čitavu zaradu. Otputovala sam na odmor u Toremolinos, na jug Španije. Bilo mi je osamnaest godina i prvi put u životu napuštala sam Francusku.

Na plaži u Toremolinosu upoznala sam jednu Francuskinju, koja se zvala Mirej Maksimov i već godinama živela tamo sa svojim mužem. Crnka, veoma lepa. Ona i njen muž držali su mali hotel u kojem sam uzela sobu. Rekla mi je da će na jesen duže boraviti u Parizu i da će se smestiti kod prijatelja čiju mi je adresu dala. Obećala sam joj da ću, ako mi se ukaže prilika, doći u Pariz da se vidim sa njom.

Po povratku, Lion mi se učinio užasno mračan. U blizini moje kuće, sa desne strane, na uzbrdici San Bartelemi, nalazio se Internat lazari-

sta. Njegova zdanja bila su podignuta na bočnoj strani brežuljka, a turobne fasade nadnosile su se nad ulicu. Glavni ulaz nalazio se u udubljenju zidine. Za mene se Lion toga septembra bio sav pretvorio u ogroman zid lazarista. U crni zid na koji su se pokatkad spuštali zraci jesenjeg sunca. Takvim danima, internat se činio napušten. Ali kada je padala kiša, pretvarao se u zatvorski zid i osećala sam se kao da mi zatvara prolaz ka budućnosti.

Od jedne mušterije u radnji svojih roditelja saznala sam da neka modna kuća traži manekene. Po njenom mišljenju, to se plaćalo osam stotina franaka mesečno, dve stotine više nego u Zadruzi veštačke i prirodne svile. Dala mi je adresu i ja sam odlučila da odem. Jedna žena zapovedničkog glasa rekla mi je preko telefona da mogu doći bilo koje veče tokom sledeće sedmice u ulicu Grole broj 4.

Danima nakon toga trudila sam se da sebe nekako ubedim kako je manekenski posao kao stvoren za mene, iako nikada nisam ni sanjala o tome. Tako će mi se možda ukazati prilika da iz Liona odem u Pariz. Ali, kako se čas odlaska približavao, postajala sam sve zabrinutija. O mom životu se odlučivalo sa ulogom na sve ili ništa. Ako ne budem primljena, nikad mi se više neće ukazati slična mogućnost, mislila sam.

Imam li uslova za taj poziv? Kako da se odenem da bih položila ispit? Nisam imala izbora. Moja jedina pristojna odeća sastojala se od jedne sive suknje i bele bluze. Kupila sam i tamnoplave cipele sa niskom potpeticom.

Prethodno večer, u svojoj sobi, obukla sam belu bluzu, sivu suknju i plave cipele, te stajala nepomično pred ogledalom ne bih li se uverila da stvarno vidim sebe. To me je nateralo na smeh, koji se odmah sledio pri pomisli da se narednog dana odlučuje o mom životu.

Bojala sam se da ne zakasnim na dogovor, pa sam pošla od kuće čitav sat ranije. Na trgu Belkur zatekla me je kiša, od koje sam se sklonila u predvorje hotela *Roajal*. Nisam želela da se pojavim u modnoj kući mokre kose. Zato sam se predstavila hotelskom portiru kao gošća i on mi je posudio kišobran. U ulici Grole broj 4, ostaviše me da čekam u jednoj velikoj prostoriji sa drvenarijom ofarbanom u sivo i francuskim prozorima prekrivenim svilenim zastorima iste boje. Niz stolica bio je prislonjen uza zid, sve su bile od bojenog drveta, visokih naslona u crvenom plišu. Nakon što je proteklo pola sata, pomislila sam da su zaboravili na mene.

Sela sam na jednu od stolica i slušala dobovanje kiše. Svetiljke su bacale mlečnu svetlost. Zapitah se koliko dugo treba da ostanem.

Najzad uđe jedan čovek, pedesetogodišnjak, smeđe kose začesljane unazad sa tankim brkovima i očima grabljivice. Nosio je tamnoplavo odelo i antilopsku obuću zagasite boje. U mojim snovima, ponekad, taj čovek naglo otvara ista vrata i ulazi još uvek onako tamnokos, iako je od tada proteklo skoro trideset godina.

Zamolivši me da ne ustajem, smestio se pokraj mene. Hladnim glasom upitao je koliko imam godina. Da li sam već radila kao maneken? Ne. Zatim je zatražio da izujem cipele, hodam do prozora i potom se vratim do njega. Hodajući tako, osećala sam se vrlo neprijatno. On je, nagnut na svojoj stolici, brade zagnjurene u dlanove, izgledao zabrinuto. Nakon tog hodanja napred-nazad, zaustavila sam se ispred njega. On je ćutao. Da bih delovala pribranije, nisam skidala oka sa svojih cipela, koje su se nalazile pokraj jedne slobodne stolice.

– Sedite – rekao mi je on.

Zauzela sam mesto do njega. Nisam znala smem li da obujem cipele.

– To je vaša prirodna boja? – upitao je pokazujući na moju kosu.

Odgovorila sam da jeste.

– Želeo bih da vas vidim iz profila.

Okrenula sam glavu prema prozoru.

– Imate prilično lep profil...

Izrekao je to kao da mi saopštava lošu vest.

– To je prilična retkost.

Delovao je ucveljen mišlju da na ovom svetu nema mnogo lepih profila. I nastavio da me posmatra netremice poput kakve ptičurine.

– To bi veoma lepo izgledalo na fotografijama, međutim, vi uopšte ne odgovarate onome što traži gospodin Pjer.

Sledila sam se. Imam li više ikakve šanse? Možda će se ipak posavetovati sa tim gospodinom Pjerom, koji je nesumnjivo njegov gazda. Šta on, zapravo, traži? Čvrsto sam odlučila da se povinujem svakom zahtevu gospodina Pjera.

– Veoma mi je žao... Ne možemo da vas primimo.

Presuda je pala. Nisam imala snage da progovorim ni reč. Suv i hladno učtiv ton toga čoveka jasno mi je stavio do znanja da ne zavređujem čak ni da upita gospodina Pjera za mišljenje.

Obula sam cipele i ustala. Rukovali smo se bez reči i on me je otpratio do vrata, koja je otvorio propuštajući me da izađem. Na ulici sam primetila da nemam kišobran, ali to više nije bilo važno. Prešla sam most. Šetala sam se po keju, pokraj Sone. A onda se našao nedaleko od kuće, na uzbrdici San Bartelemi, pred samim zidom

lazarista, kao toliko puta u snovima u godinama koje će uslediti. Bila sam se pretopila u taj zid. On me je obavijao svojom senkom, bojió me svojom nijansom. I niko nikad neće uspeti da me išćupa iz njegove senke. Nasuprot tome, salon u ulici Grole, u kome su me ostavili da čekam, sav se kupao u bleštavoj svetlosti lampi. A čovek u tamnoplavom odelu i antilopskim cipelama nije nikako uspevaó da pronađe izlaz iz prostorije, idući stalno unazad kao u nekom starom filmu koji se prikazuje od kraja.

Uvek isti san. Nakon nekoliko godina zid lazarista nije više bio taman, čak bi, ponekim predvečerjima, na njega pao i neki zračak sunca na zalasku. Luster u salonu iz ulice Grole odavao je sve blažu i blažu svetlost. Čak je i tamno odelo čoveka sa očima grabljivice postalo bledo i nekako isprano. Lice se činilo toliko svetlo da je koža gotovo počinjala da se providi. Samo je kosa neprekidno ostajala crna. Glas se brisao, to više nije govorio on već gramofonska ploča koja se bez prestanka vrtela. Uvek iste reči, bez kraja i konca: „Da li je to vaša prirodna boja... okrenite mi profil... ne odgovarate onome što traži gospodin Pjer”, behu potpuno izgubile smisao. Svakoga jutra, budeći se, čudila sam se kako je taj bezvredni događaj, sada sve dalji, mogao da

prouzrokuje takvo razočaranje i učini me toliko nesrećnom. One večeri kada sam prelazila preko mosta bila sam čak došla na pomisao da se bacim u Sonu. Zbog jedne takve sitnice.

Nisam imala hrabrosti da se vratim kući i ponovo vidim roditelje i orman sa ogledalom. Pošla sam stepeništem prema starom gradu kao begunac. I ponovo sam se obrela na keju, na obali Sone. Ušla sam u jedan kafe. Bez prestanka sam nosila sa sobom komadić papira na kome je Mirej Maksimov bila zapisala adresu i broj telefona svojih prijatelja iz Pariza. Zvonilo je dugo bez odgovora kad se najednom začu ženski glas. Zanemela sam. A onda ipak uspjela da procedim: „Da li bih mogla da razgovaram sa Mirej Maksimov?” toliko slabim glasom da je jedva mogao dopreti do njih tamo, u Parizu. Bila je nakratko izašla, ali će se ubrzo vratiti.

Sutradan sam pošla noćnim vozom sa stanice Peraš. Kupe je bio zaronjen u pomrčinu. Svim u dnu, senke su počivale na sedištima. Sela sam bliže hodniku. Voz je toliko stajao u stanici da se upitah hoće li mi biti dopušteno da odem. Bilo je kao da bežim. Kad se vagon pokrenuo i kad sam ugledala Sonu koja nestaje, kao da sam se oslobodila tereta. Ne znam da li sam uopšte i spavala te noći ili samo dremala dok je voz, bez

nekoj posebnog razloga, stajao na napuštenom koloseku u Dižonu. Pod plavkastom svetlošću noćne lampe razmišljala sam o Mirej Maksimov. Nije bilo nijednog oblačnog dana tamo, na plaži Toremolinosa. Ispričala mi je kako je u mojim godinama živela u jednom gradiću u Landu, čije sam ime zaboravila. Uoči svog maturalnog ispita, pošla je na počinak vrlo kasno, a budilnik nije zazvonio. Spavala je do podne umesto da polaže maturu. Nešto kasnije, upoznala je Edija Maksimova, svoga muža. Bio je to visok, lep čovek, poreklom Rus, koga su zvali Konzul i čija je navika bila da pije koka-kolu sa rumom. U vreme aperitiva želeo je da i mene time posluži, ali ja sam mu uporno ponavljala da više volim koka-kolu samu. Govorio je francuski jezik bez i najmanjeg stranog naglaska. Živeo je nekada u Parizu, međutim, zaboravila sam da upitam Mirej Maksimov koji ih je slučaj doveo u Španiju.

Stigla sam rano ujutru. Na lionskoj stanici je još bilo mračno. Uostalom, tih prvih dana u Parizu činilo mi se kao da je stalno noć. Imala sam samo jednu putnu torbu, neobično laku. Toga jutra kada sam doputovala, sedela sam sa Mirej Maksimov u jednom kafeu na trgu Trokadero. U staničnom bifeu sačekala sam do deset sati pre nego što sam joj telefonirala. Nije od-

mah razumela odakle je zovem. Stigla sam prva u kafe. Bojala sam se da će biti uzdržana kada joj saopštim da nemam gde da odsednem. Ali ona se okrenula prema meni nasmejana kao da je tek stigla na plažu da mi se pridruži. Reklo bi se da smo se juče rastale. Izgledala je srećna što me ponovo vidi i postavljala mi mnogo pitanja. Pričala sam joj o svemu, o svom odlasku u modnu kuću i o neljubaznom glasu čoveka sa očima grabljivice, koji sam još prošle noći, kod Dižona, čula u polusnu: „To je vaša prirodna boja kose? Okrenite mi profil...”

I tu, pred njom, obliše me suze. Ona mi spusti ruku na rame i reče kako su to sve gluposti. Baš kao i njen maturski ispit, koji nije položila zato što budilnik nije zazvonio tog jutra. Bila je vrlo raspoložena da me primi u stan svojih prijatelja.

Padala je kiša kao u Lionu, ali mi se i ona učinila nekako lagana. Kuća se nalazila na kraju ulice Vinez. Prvih dana, nosila sam sa sobom papirić sa adresom i brojem telefona u slučaju da se izgubim u Parizu. Stan je imao bele zidove. U dnevnoj sobi gotovo da nije bilo nameštaja. Otvorila mi je vrata jedne sobice čiji su zidovi bili prekriveni redovima knjiga. Na suprotnom zidu, uzan ležaj od sivog somota. Nije bilo orma-

na sa ogledalom. Prozor je gledao na dvorište. Htela je da mi potraži čaršave, ali sam joj odgovorila da mi nisu odmah potrebni. Navukla je zastore. Spustila sam putnu torbu pored kreveta, ne otvorivši je. Ubrzo sam zaspala. Slušala sam dobovanje kiše u dvorištu i to me je uljuljkivalo. S vremena na vreme sam se budila i opet blago tonula u san. Ponovo sam se pela uzbrdicom San Bartelemi i čudila se kako je zdesna nestala ona zidina lazarijskog internata. Ostala je samo ogromna rupa koja je izlazila pravo na Trokadero. Padala je kiša, ali je nebo bilo svetlo, ble-doplavo. Narednih dana, Mirej Maksimov me je vodila sa sobom po Parizu. Prelazile smo Senu i odlazile na Sen Žermen de Pre. Ona se sastajala sa prijateljima u *Oblaku*, kod *La Malen*. Sedela sam sa njima, ali se nisam usuđivala ni usta da otvorim. Slušala sam ih. Ponekad, vraćala se tek oko sedam sati naveče, a ja sam ostajala potpuno sama čitavo po podne. Prošetala bih se do Bulonjske šume. Ponekad je bilo malo sunca. Ali sitna kiša bi se spustila pre nego što i primetim da pada. I ponovo bi sunce obasjalo riđe lišće na stablima Pre Katelana, a staze zamirisale na vlažnu zemlju. Dok sam se vraćala, spuštala se noć. Neka neodređena zabrinutost me je obuzimala na pomisao o budućnosti. Izgledala mi

je potpuno neprobojna kao da sam još uvek pred zidom lazarista. Terala sam od sebe crne misli. U ovom gradu, mogu da sretnem ljude. Dužinom široke ulice koja je vodila od Bulonjske šume do Trokadera moj pogled se podizao prema osvetljenim prozorima. I svaki od njih mi je delovao kao obećanje, kao znak da je sve moguće. Uprkos uvelom lišću i kiši, osećao sam elektricitet u vazduhu. Čudna neka jesen. Zatvorena u sebe i zauvek istrgnuta od ostalog dela moga života. Ovde gde sam sada, nema više jeseni. Sunce svakoga dana, do kraja moga života. U retkim prilikama kada sam ponovo svraćala u Pariz, tokom narednih godina, jedva da sam mogla i poverovati da je to grad u kome sam provela onu jesen. Tada je bilo sve snažnije, sve toliko tajanstvenije – ulice, lica, svetlosti, kao da sam prosanjala ili popila nešto opojno. Ili sam, naprosto, bila suviše mlada, a strujni napon previsok za mene. Kad sam dolazila te večeri u ulicu Vinez, srela sam na stepeništu zgrade jednog smeđeg čoveka u kišnom mantilu. Njega sam viđala u društvu ljudi sa kojima smo se okupljale na bulevaru Sen Žermen de Pre. Prepoznao me je i nasmešio se. Mora biti da je dopratio Mirej Maksimov do stana. Pozvonila sam. Ona mi je otvorila posle dužeg čekanja. Na sebi je imala

samo ogrtač od crvenog frotira, a kosa joj je bila raščupana. U salonu je vladao mrak. Rekla mi je da se uspavala. Nisam se usudila da joj kažem da sam na stepeništu srela onog muškarca. Sa nekim izrazom umora u očima, ona me zagrlila i poljubi. Zapitala me je šta sam radila čitavo po podne i čudila se što se potpuno sama šetam Bulonjskom šumom.

– Treba da nađeš dragog – reče mi ona.

– Znaš, nema ničeg boljeg od ljubavi.

Složila sam se sa njom, ali se nisam usudila da joj kažem kako bi prvo trebalo da nađem neki posao. Nisam više želela da se vratim u Lion. Sele smo obe na divan u salonu, nije upalila osvetljenje. Svetlosti zgrade preko puta ostavljale su nas u polumraku. Obavila mi je ruku oko ramena i pojas njenog penjoara se razvezao. Zamirisala je na težak parfem, možda cvet tuberoze. Osetila sam potrebu da joj se poverim, ali sam ćutala. Niko nije znao da smo ovde. Stanovale smo na prevaru. Ona je ušla u stan obivši bravu. Uplašila sam se. Nije trebalo da napuštam Lion. Neprijatno sam se osećala u toj praznoj dnevnoj sobi. Stan je bio odavno napušten i iz njega su provalnici odneli pokućstvo. Zapitala me je zbog čega izgledam toliko zabrinuto. Trebalo je pronaći reči da joj to nekako objasnim. Vrlo je

ljubazno od nje što me je pozvala da dođem, ali ja se ovde, ipak, osećam kao uljez. Već sam dospela u tešku situaciju nepromišljeno napustivši Lion, pa nisam želela da još i njoj budem na teretu. Hoće li obavestiti vlasnike stana da je i mene primila ovde? Da li ih uopšte poznaje? I da budem iskrena, često se pitam imamo li nas dve uopšte prava da tu ostanemo, pošto se vlasnici mogu iznenada vratiti i izbaciti nas. Ona se slatko nasmejala. Tim svojim nežnim glasom, svojim spokojem i neusiljenošću, na kojima sam joj zavidela, razvejala je moju uznemirenost. Vlasnica stana je njena stara prijateljica. Pomalo luckasta osoba udata za jednog bogatog trgovca krznom. I ako baš želim sve da znam, i ona sama, Mirej Maksimov, obrela se tako jednoga dana u Parizu. Vozom iz Bordoa. U ono vreme, i ona je bila potpuno sama i ne mnogo starija od mene. Najpre je stanovala u sobici nekog hotela u Latinskom kvartu, a sa tom ženom se upoznala kada se javila na oglas za mesto prodavačice u krznarskoj radnji njenoga muža. Ta žena ju je upoznala sa svim onim ljudima sa Sen Žermen de Prea i sa njenim budućim mužem Edijem Maksimovim. Ona ih je odvozila u svojoj američkoj limuzini na vikende u Monfor Amori i Dovil. To je bilo uživanje. Nema razloga za zabrinutost.